

10. Марченко О.Ю. Гендерні відмінності ставлення школярів до фізкультурно – спортивної діяльності / О.Ю.Марченко // Педагогіка, психологія та медико-біол. пробл.фіз.виховання і спорту: зб.наук.праць за ред. С.С.Єрмакова – 2013. - №10. – С.41-45.
11. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології: навч.посіб./ А.С.Нісімчук, О.С.Падалка, О.Т.Шпак // -К.: Просвіта, 2000. – 368с.
12. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту.- К, 2004 – 16с.
13. Трачук С.В.Спеціально організована рухова активність дітей в процесі фізичного виховання / С.В.Трачук // Спортивний вісник Придніпров'я. - №2-3.- 2009. – С.74-78.

References

1. Arefiev V.H. (2001), "Fizychna kultura v shkoli (molodomu spetsialistu)" navch. posibnyk.– Kamianets-Podilskyi.: Abetka-Nova. – S. 125-126.
2. Bushueva V.O. (2002), "Formyrovanye zdorovoho obraza zhyzny u starsheklassnykov". - Dys...kand.ped.nauk. – Piatyhorsk. – S. 115-116.
3. Horshkova N.B.(2005), "Motyvatsiia shkoliariv do zaniat fizychnoiu kulturoiu i sportom". Aktualni problemy fizychnoi kultury i sportu. - №6-7 S.130-133.
4. Krutsevych T.lu.(2011), " Kontrol u fizychnomu vykhovanni ditei, pidlitkiv i molodi ", navch.posib. – K.: Olimp. I-ra. – 224s.
5. Kacherov O.B., Kozetov I.I., Tupytsia Yu. (1999), "Fizychna kultura i zdorovia simi" . Fizyчне vykhovannia v shkoli. - № 2. - 180s.
6. Leshchenko H.A. (2002), "Formuvannia pozytyvnoi motyvatsii shkoliariv do systematychnykh zaniat fizychnymy vpravamy". - Dys...kand.ped. nauk.– Kr.Rih. – S.34-35.
7. Lozova V.I. (2003), "Piznavalna diialnist ta yii vplyv na formuvannia osobystosti shkoliara (hurtky, hromadska diialnist) ". Upravlinnia shkoloiu. - №10. – 140s
8. Manhura M. (2001), "Zdorovy sposib zhyttia - odna iz form pidvyshchennia piznavalnoi ta rukhovoї aktivnosti uchniv". Fizyчне vykhovannia v shkoli. - № 2. – 126 s.
9. Moskalenko N.V.(2011), "Innovatsiini tekhnologii u fizychnomu vykhovanni shkoliariv": navch.posib. – Dnipropetrovsk: Innovatsiia, 2011. – 238 s.
10. Marchenko O.lu.(2013), "Hendemi vidminnosti stavlennia shkoliariv do fizkulturno – sportyvnoi diialnosti" . Pedagogika, psykhologii ta medyko-biol. probl.fiz.vykhovannia i sportu: zb.nauk.prats za red. S.S.Iermakova - №10. – S.41-45.
11. Nisimchuk A.S.(2000), "Suchasni pedahohichni tekhnologii", navch.posib. – K.: Prosvita. – 368s.
12. "Natsionalna doktryna rozvytku fizychnoi kultury i sportu".(2004),- K, – 16s.
13. Trachuk S.V.(2009), "Spetsialno orhanizovana rukhova aktivnist ditei v protsesi fizychnoho vykhovannia "Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. - №2-3.– S.74-78.

УДК 81'42

Пангелова М.Б.
кандидат філологічних наук, доцент,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди», м. Переяслав

АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕНІ СЛОВА В СПОРТИВНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УКРАЇНІ

У даній статті пропонується до розгляду тема запозичення англійських слів до спортивної термінології в Україні. При вивченні феномена запозичення мовних одиниць дослідників цікавлять, як правило, причини й умови означеного процесу, способи проникнення та типи запозичень, характер і ступінь їх змін. Велика увага приділяється статусу запозичень: по-перше, на сучасному етапі – це одне з важливих джерел поповнення лексичного складу мови; по-друге, іноземна лексика – це один із аспектів дослідження соціолінгвістики, психолінгвістики, теорії перекладу, культури мовлення. Час запозичення, мова-джерело й сфера вживання є цілком очевидними підставами для класифікації лексичних запозичень. Визначення мови-джерела лексичного запозичення дозволяє дослідникам робити висновки про наявність тісних культурних зв'язків із країною, з мови якої були взяті нові слова.

Велика кількість англійських спортивних термінів у різних мовах є результатом колишньої англо-саксонської переваги в заняттях спортом.

Ключові слова: іноземна мова, спорт, футбол, запозичення, англійська мова.

Пангелова М. Б. Английские заимствованные слова в спортивной терминологии в Украине. В данной статье предлагается к рассмотрению тема заимствования английских слов спортивной терминологии в Украине. При изучении феномена заимствования языковых единиц исследователей интересуют, как правило, причины и условия указанного процесса, способы проникновения и типы заимствований, характер и степень их изменений. Большое внимание уделяется статусу заимствований: во-первых, на современном этапе – это один из важных источников пополнения лексического состава языка; во-вторых, иноязычная лексика – это один из аспектов исследования социолингвистики, психолингвистики, теории перевода, культуры речи. Время заимствования, речь-

источник и сфера применения вполне являются очевидными основаниями для классификации лексических заимствований. Определение языка-источника лексического заимствования позволяет исследователям делать выводы о наличии тесных культурных связей со страной, с языка которой были взяты новые слова.

Большое количество английских спортивных терминов в разных языках является результатом бывшего англо-саксонского преимущества в занятиях спортом.

Ключевые слова: иностранный язык, спорт, футбол, заимствования, английский язык.

Panhelova M. B. English borrowed words in sports terminology in Ukraine. This article proposes to consider the topic of borrowing English words of sports terminology in Ukraine. When studying the phenomenon of borrowing linguistic units, researchers are usually interested in the causes and conditions of this process, methods of penetration and types of borrowings, the nature and degree of their changes. Much attention is paid to the status of borrowings: firstly, at the present stage it is one of the important sources of replenishment of the lexical composition of the language; secondly, foreign language vocabulary is one of the aspects of the study of sociolinguistics, psycholinguistics, translation theory, and speech culture. The time of borrowing, the source speech and the scope of application are quite obvious grounds for the classification of lexical borrowings. Determination of the source language of lexical borrowing allows researchers to draw conclusions about the presence of close cultural ties with the country from whose language new words were taken.

The large number of English sports terms in different languages are the result of the former Anglo-Saxon advantage in sports. Phonemes taken from English, as a rule, are assigned to the nearest Ukrainian phonemes. This series of sounds is written in accordance with the norms of the standard Ukrainian spelling. There is no mechanical transcription letter by letter.

Research shows that English fundamentals are important in modern Ukrainian sports terminology, although some early borrowings have been replaced. The Ukrainian language has more sports borrowings from English than from any other language. Processing other parts of the vocabulary may well reveal many more examples of English influence on sports terminology in Ukraine.

Key words: foreign language, sports, football, borrowings, English.

Постановка проблеми. Ні для кого не є секретом, що збагачення словникового запасу кожної мови відбувається постійно. Подібний процес спостерігається і в українській мові. Одним із способів збагачення мови є запозичення. Іншомовні терміни стають домінуючими в найбільш передових галузях науки і техніки, в фінансово-комерційній діяльності, в культурній та в спортивній сферах [1].

Аналіз літературних джерел. При вивченні феномена запозичення мовних одиниць дослідників цікавлять, як правило, причини й умови означеного процесу, способи проникнення та типи запозичень, характер і ступінь їх змін [2]. Велика увага приділяється статусу запозичень: по-перше, на сучасному етапі – це одне з важливих джерел поповнення лексичного складу мови; по-друге, іншомовна лексика – це один із аспектів дослідження соціолінгвістики, психолінгвістики, теорії перекладу, культури мовлення. Час запозичення, мова-джерело й сфера вживання є цілком очевидними підставами для класифікації лексичних запозичень. Визначення мови-джерела лексичного запозичення дозволяє дослідникам робити висновки про наявність тісних культурних зв'язків із країною, з мови якої були взяті нові слова [3].

Велика кількість англійських спортивних термінів у різних мовах є результатом колишньої англо-саксонської переваги в заняттях спортом.

Мета статті – описати використання англійських запозичень в українській спортивній термінології в основних видах спорту радянської епохи. Експертиза матеріалів показала, що більшість англійських запозичень використовувалася в боксі, футболі, тенісі на початку СРСР, ніж зараз. Деякі запозичення були замінені українськими еквівалентами. Найбільш яскравим прикладом запозичення в англійській мові в ході перших років радянської влади було масове перейняття англійських слів для тенісу в українську мову.

Виклад основного матеріалу. Словник Чеснокова (1928) показує такі форми, як *autsajd, bek, fri kik, rejd, toch-lajn* і так далі (додаткові приклади будуть показані в списку №2. Згодом ці терміни поступилися українським еквівалентами. Це було пов'язано з різкою критикою в літературних колах і реакцією вищого керівництва країни на надмірне взяття англійських слів. Така реакція допомогла досягти вдумливого ставлення до запозичень. Згодом, в Україні ставилися вкрай консервативно в запозиченнях для баскетболу та легкої атлетики, хоча англо-саксонська перевага тут так само настільки велика, як і в боксі, футболі та тенісі.

В перший список англійських запозичених слів в українській спортивній термінології включає в себе як прямі переклади слів з однієї мови на іншу, так і гібридні поєднання. Останні складаються, принаймні, складанням англійської морфеми і хоча б однієї української морфеми: *chempion + stvo 'championship'; futbol + ist "soccer player"; blok + uvaty 'to block*.

У нижченаведеному списку слова, пов'язані з футболом, які постійно використовуються в сучасних нормах української спортивної літератури.

AUT. Out.

BLOKUVATY. To block.

BLOKUVANNA. Blocking.

BUKMEKER. Bookmaker.

BUTSY. Soccer boots.

CHEMPION. Champion, male.
CHEMPIONKA. Champion, female. CHEMPIONSКИJ, adj. Champion (attrib.) CHEMPIONSTVO. Championship.
DERBI. Derby.
DOPING. Doping.
DZHOKER. Joker.
EKS-REKORDSMEN. Ex-record holder, male. FINISH. Finish.
FINISHUVATY. To finish.
FINT. Feint.
FUTBOL. Soccer, football.
FUTBOLIST. Soccer player.
FUTBOLJNYJ, adj. Soccer, football (attrib.). FUTBOLKA. Soccer jersey.
GOL. Goal.
KAPITAN. Captain (of football team).
KLUB. Sports club.
LIDER. Leader.
LIDYRUVAT. Lead. LIDIROVATJ. To lead.
LIGA. (Athletic) league.
MASTER. Master.
MAISTERNIST. Mastery.
MATCH. Match.
MATCHEVYJ, adj. Match (attrib.).
MENEZHER. Manager (boxing).
PARTNER. Partner (tennis); sparring partner (boxing). REKORD. Record.
REKORDNYJ, adj. Record (attrib.).
SNAJPER. Sharpshooter, 'sniper'.
SNAJPERSKYI, adj. Sharpshooting (attrib.).
SPORT. Sport(s).
SPORTYVKY. Athletic shoes, sneakers. SPORTYVNYJ, adj. Athletic sport (attrib.). SPORTSMEN. Athlete, male.
SPRINT. Sprint, sprinting.
SPRINTER. Sprinter.
SPRINTERSKYI, adj. Sprint, sprinting (attrib.). START. Start.
STARTUVATY. To start.
STARTOVYJ, adj. Start(attrib.).
TAJM. Time; half. TRENER. Coach, trainer
TRENERSKIJ, adj. Coaching, training (attrib.). TRENING. Coaching, training, conditioning.
TRENUVATY. To train, coach, condition, practice (shot, motion).
TRENUVATYSIA. To train, get into condition.
TRENUVANNIA. Training, coaching, conditioning.
TRENUVALNYI, adj. Training (attrib.).

У наступному списку показані слова, що застаріли або стали рідше вживатися в спортивній літературі. У кожному випадку більш широко використовується український синонім виділений курсивом.

AUTSAJD. Outside forward; крайній нападаючий.
BEK. Back, fullback; захисник.
CENTROFORVARD. Center forward; центральний нападаючий.
FOL. Foul; груба гра.
FORVARD. Forward; нападаючий.
FRI KIK. Free kick; обідна гра.
GOLKIPER. Goalkeeper; воротар.
GOL-LAJN. Goal line; лицева лінія.
INSAJD. Inside forward; напівсередній нападаючий.
KORNER. Corner kick; кутовий удар.
OFSAJD. Off side; поза грою.
PENALJTI. Penalty; штраф, 11-метровий удар. REJD. Attack, 'raid'; атака.
TOCH-LAJN. Touch line; бокова лінія. XAVBEK. Halfback; напівзахисник.
DRIBBLING. Dribbling, dribble (basketball); ведення м'яча.
PAS; PASS. Pass; передача.
PASOVATJ. To pass; передавати м'яч. REFERI. Referee; суддя.
TAJMAUT. Timeout; перерва.
XAVTAJM. Half-time; половина, тайм.

Слова, що наведені в обох списках, повністю об'єдналися при запозиченні їх у фонематичну та морфологічну системи української мови. Фонема взята з англійської, як правило, закріплюється за найближчими українськими

фонемами. Ця серія звуків пишеться відповідно до норм стандарту української орфографії. Там немає механічної транскрипції буква за буквою. Таким чином, виходить: *xavbek-halfback*, *tajmout-timeout* і т.д. Словник Чеснокова радить своїм читачам, писати і вимовляти *off side*, а не *ofsajd*. В українській мові прийнято змінювати оригінальне написання запозиченого слова відповідно до його звучання, водночас як французька мова традиційно запозичує слова з англійської мови, залишаючи орфографію незмінною. Для порівняння наведемо такі запозичення французькою та українською: *capitaine-karitan*, *ligue-liga*, *time-tajm* і так далі. Наголос запозичених слів українською може відрізнятися від оригінального наголосу: *basketból*, *хокке́й*, *футбо́л* і так далі. Англійська літера *l* відтворюється в м'яке в *l'jav*, не дивлячись на те, що тверда *l* фонетично ближче до оригіналу. Загальний принцип фонетичної вимови порушується в таких словах, як *football*, *pass*, *sparring*, і так далі; тобто, на основі англійської моделі не вимагається подвійна приголосна.

Висновки. Запозичені іменники відмінюються відповідно до норм української мови. У слові *butsy* морфема (закінчення) -у додається до оригінальної форми множини запозиченого слова. При створенні складних слів часто використовуються українські афікси. Отримані гібридні поєднання можуть бути абсолютно різної форми будь-якого англійського слова. Суфікс - (ir) *uvaty* використовується вільно: *startuvaty*, *pasuvaty*, *lidyuvaty*. Суфікс -ist '-er' часто з'являється в словах: *basketbolist*, *volejbolist*, *futbolist*. Закінчення слова на -ка вказує на слова жіночого роду, використовується в словах: *basketbolistka*, *tenisystka*, *voleybolistka*. Додавання суфікса -ка до слів, що закінчується на -men 'man', запозиченим з англійської мови, може звучати суперечливо для середньостатистичного носія англійської мови, наприклад: *rekordsmenka*, *sportsmenka*. Суфікси -annia і -ка використовуються для формування віддієслівних іменників: *lidyuvannia*, *trenuvannia*. В таких формах, як *ketchmen*, *krossmen*, *re-kordsmen*, є цікаві приклади утворення англійських морфем у комбінації, яких не існує в англійській мові. Запозичення в українській, звичайно, входять той же формальний клас, що й оригінал англійською мовою [4].

Перспективи подальших досліджень. Дослідження показують, що англійські основи мають велике значення в сучасній українській спортивній термінології, хоча деякі ранні запозичення були замінені. Українська мова має більше спортивних запозичень з англійської мови, ніж з будь-якої іншої мови. Обробка інших частин лексики цілком може розкрити ще багато прикладів англійського впливу на спортивну термінологію в Україні.

Література

1. Айназарова С. Н., Гайдей О. В. Функциональные особенности англоязычных заимствований в молодёжной речи [Электронный ресурс] // *Nauka- rastudent.ru*. – Электрон.дан. – [2015. – No. 04 (16)]. – URL: <http://nauka-rastudent.ru/16/2515/>.
2. Митчелл П. Д., Ахтамбаев Р. П., Игнатов А. А. Влияние военных контактов на французские заимствования в английский язык // *Язык и культура*. 2014. № 2 (26). С. 69-73.
3. Крат М. В. Прямые и опосредованные заимствования в английском языке. Электрон. дан. [Б. м., б. г.]. – URL: http://www.pglu.ru/lib/publications/University_Reading/2012/V/uch_2012_V_00023.pdf (дата обращения: 01.05.2015).
4. Benson M. English Loan Words in Russian Sport Terminology // *American Speech*. 1958. Vol. 33, № 4. pp. 252-259.
5. Паночко М. Н. Украинская спортивная лексика: автореф. дисс... канд. филол. наук / М. Н. Паночко. Киев, 1996. 20 с.
6. Федорець С. А. Англійські запозичення у термінологічній системі „спорт”. Лінгвістичні дослідження : зб . наук . праць . Харків, 1998. Вип .1. С. 78–85.
7. Шевченко Л. І. Новий словник іншомовних слів: близько 40 000 сл. і словосполучень / Л.І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як, А. А. Дем'янюк. Київ, АРІЙ, 2008, 672 с.

Reference

1. Ainazarova S. N., Gaidey O. V. Functional features of English borrowings in youth speech [Electronic resource] // *Nauka- rastudent.ru*. - Electronic data. - [2015. - No. 04 (16)]. - URL: <http://nauka-rastudent.ru/16/2515/>.
2. Mitchell P.D., Akhtambaev R. P., Ignatov A. A. Influence of military contacts on French borrowing in English // *Language and culture*. 2014. No. 2 (26). S. 69-73.
3. Krat M. V. Direct and indirect borrowing in English. Electron. Dan. [B. m., b. year]. - URL: http://www.pglu.ru/lib/publications/University_Reading/2012/V/uch_2012_V_00023.pdf (date accessed: 05/01/2015).
4. Benson M. English Loan Words in Russian Sport Terminology // *American Speech*. 1958. Vol. 33, № 4. pp. 252-259.
5. Panochko M. N. Ukrainian sports vocabulary: author. diss ... cand. philol. Sciences / M. N. Panochko. Kiev, 1996.20 p.
6. Fedorets S. A English borrowings in the terminological system "sport". Linguistic research: coll. Science. wash. Kharkiv, 1998. Issue.1. Pp. 78–85.
7. Shevchenko L. I. New dictionary of foreign words: about 40,000 pages. and phrases / L. I. Shevchenko, O. I. Nika, O. I. Khomyak, A. A. Demyanyuk. Kyiv, ARIY, 2008, 672 p.